

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

MAGMA **Sayı: 16 • Eylül 2016**
Baykuş

DOĞANIN GÖZÜYLE: TARİH

D o s y a

Kör Kazma Kabataş'ta

Bir Kıynının Yıkımlar Tarihi

Bir ölümünün kalbinden daha hızlı değişiyor İstanbul. Kabara kabara büyüyor, yırtılıyor, kazılıyor, betona boğuluyor. Muhafazakârın kör kazması, girmedik alan burakmıyor ve şimdi 1950'lerden beri musallat olduğu Karaman'da, Konya'da, Adana'da, Gaziantep'te, Trabzon'da, Samsun'da, Bolu'da, Olmabahçe Sarayı'ndan Fındıklı'ya tüm sahil bir enkaz tarlasına dönüştü.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranney.org>

Kör Kazma Kabataş'ta Bir Kıyının Yıkınlar Tarihi

Kabataş Limanı'nın İngiltere'ye ait olduğu dönemde, Sultan Abdülmecid'e dua içeren anıt, Cumhuriyet sonrasında altı bu resimde anıt sahilde görünür. Bugün iskelelerin arkasında, epeyce içeride kalıyor. Fotoğraf o günden beri sahil kesimindeki değişim tarihini ediyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranter.org>

Çok sanatlı çeşmelerin, anıtların, göz alıcı konakların, zarif evlerin, saray ve camilerin bulunduğu; tramvay ve vapurların şenliğe dönüştürdüğü bir semti Kabataş. Yüz yıl içinde ondan geriye çok az şey kaldı. Kör kazma, şimdi bir kez daha indi Kabataş'a. Yakında betondan dev bir martı yükselecek ve bu zarif semt inşaat iştahının, görgüsüz mimarinin son kurbanı olacak.

Yazı: SAADET ÖZEN / fotoğraflar: CENGİZ KAHRAMAN ARŞİVİ

Arabalı vapurdan inen arabalar, 1970'te, İngiltere'ye ismarlanan Suhulettar Arabaları'nın ilk defa seferleri, Boğaziçi Köprüsü önünden geçerken kâğıt sürdü.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

liğa nüfuz edemeyen yansımaları... İstanbul'u koyu sis bastığında bunların hiçbirini kalmaz, yahut varlıklarından şüphe edilecek kadar titrek ve belirsiz görünür.

Onlaryoksa ben de yokum. Onlar olmadıysa ben de tüm bu şekillere, suya, suyun yaratıklarına hiç bakmamışım, olmamışım, yokmuşum demektir. Bir insan yaşadığı yerlerde biriktirdiği hafızadan ibarettir. İstanbul'da ne zaman anı değişikliği olsa hissettiğim aşağı yukarı böyle bir şeydir. Yaşamış olduğumu, hatıralarımın doğruluğunu bana ispat eden; beni, gördüklerimi, yaşadıklarımı barındırmış olan zeminin yerlebirolması. Metrodan çıkıp Setüstü'nden baktığımda gördüğüm tam da bunun resmiydi: Dolmabahçe'den Fındıklı'ya kadartım sahile yayılan enkaz tarlası.

Şehir hafızamızda sadece geçmiş hakkında bildiklerimizle yer etmez. Her zaman geçtiğimiz yoldaki binaların, çeşmelerin, insanların resimleri, hakikatleri, hatıraları...

mağış bile olsak biz farkında bile olmadan aklımızda yer eder. Onlar yok olduğunda, hele birdenbire, hiç hazırlıklı değilken, bunun ihtiyaç olduğuna ikna olmamışken yok olduklarında bu bilinen bir toprağın, bir alışkanlığın kaybıdır. Aynı yerde yaşamaya devam etmek de artıktı binlerce zemindeyizdir. Bunakarşılık sokaklarla geçmiş üzerinden bir bağ kurmaya çalıştığımızda da busadece kitaplarda okuduklarımızla kalmıyor. Bilmem hangi binayı kimin yaptırdığını merak ettiğim gününde önemivar. Falanca çeşmedeki yazıyı kiminle keşfettiğim de beni ben yapar. Şimdi Kabataş'a, iki sene sonra neye benzeyeceğini korkarak düşündüğüm bu semte bakarken hafızamdaki huzursuzlukla beraber bu anıların arasına su yüzüne vuruyor.

Kabataş'ın benim hafızama karıştığı tarih, Fındıklı sahiline bakan yamaçta, şimdi izi bile kalmamış bir bahçenin yerini merak ettiğim gündür. Bahçenin varlığını burayı ziyaret edenlere söylemek bitirir.

Kabataş'ta, sahile neredeyse sıfır binalar. Setüstü'nde konaklar. En geç 1920'de, bu manzaranın artık olmadığını biliyoruz. Butarıhe kadar deniz kısmen doldurulmuş, en önemlisi arkadaki binaların bazıları yıkılmış, yerlerine yenileri yapılmıştı (üstte).

Dolmabahçe'de, Bezmialem Valide Sultan Camisi'nin karşısında yer alan sebil, çeşme ve hazineyi Sultan I. Mahmud devri sipahi ağalarından Mehmet Emin Ağa, 1741 yılında yaptırmıştı. Ancak bu yapı 1950'lerdeki imar hareketleri sırasında yıkıldı (altta).

•

Kabataş'ın bitişğinde, Boğaz'a bakan yamaçlarda eskiyi hatırlatan pek az şey var. Antoine Galland'ın bahsettiği bahçelerden, ahşap evlerden eser yok. Sahilde, Sultan Abdülmecid'in kızları Cemile ve Münire Sultanları için yapılmış olan saraylar, Osmanlı Meclis-i Mebusan'ını barındırmıştı. 1926'da Sana-yı-i Nefise Mektebi buraya taşındı. Okul bugüne Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi olarak geldi (üstte). Ermiş Konserve Fabrikası'na ait bir fotoğraf al bümü, dönemin sanayi yapılarının mimarisini hakkında bilgi veren çok önemli bir kaynak (altta).

ERMEŞ KONSERVE FABRİKASI

yazdıklarından öğrenmiştim ve merakımın sebebi bizzat ziyaretçinin kendisiydi: Antoine Galland.

Kendisi, Fransa kralının elçisi olarak 1670'te, 4. Mehmed devrinde İstanbul'a gelen Nointel markisinin tercümanıydı. Elçi Osmanlı sarayında başta pekhokuş karşılansamış, İstanbul'da siyasi işlerde epey zorlanmış, fakat bir taraftan merakının peşinde gitme fırsatı da bulmuştu: Elyazmaları toplamak. Bu işi Antoine Galland elçi adına üstlenmişti.

Galland İstanbul günlüğünde elçinin çarşambaya denk gelen 19 Nisan 1673 günü deniz yoluyla Fındıklı'ya, devrin kazaskerinin oğluna ait bir bahçeye gittiğini söyler. Kazasker derken kastettiği, yine Fındıklı sahilinde bir yalısı olduğu bilinen Ebu Saidzade Feyzullah Efendi olmalı. Galland kazaskerin oğluna ait bahçeyi, taraçalar halinde sahile inen, fıskiyeyle, portakal ağaçlarıyla dolu bir yer olarak tarif eder. Çiçek bahçesini, özellikle ce-

ğerbulur. Yirmi dört yaşından kırk iki yaşına kadar ömrünün yaklaşık on beş senesini Şark'ı dolaşarak geçiren Antoine Galland, Batı kültürüne *Binbir Gece Masalları*'nın ilk Fransızca tercümesini miras bıraktı. Bu bahçeye, aşağıda Kabataş ve Fındıklı sahilini dolduran yalılara, binalara bakarken masallarda anlatılanlarla hakikatler zihninde ne kadar ayrılıyor, han ginoktada birbirine karışıyor acaba?

Bahçe öyle sanıyorum ki Alman Konsolosluğu'nun altına denk gelen yamaçtaydı. O noktadan baktığında Galland, (kısmen kendisinin de katkısıyla) Batı'nın naklinde yerecek, değişmez, muhayyeli Şark'ı besleyecek kubbeler, minareler, değişik renklere boyanmış ahşap evler, kaynaklar, yelkenler görebilirdi. Örneğin Fındıklı'nın bitip Kabataş'ın başladığı yerde bulunan Molla Çelebi Camisi görüş alanı içinde olmalı. On altıncı yüzyılda, 3. Murad devrinde Anadolu kazaskerliği görevinde bulunmuş Molla Çelebi, 1673'te, 4. Mehmed Vüsûlî

**Boğaz trafiğinin hızlandığı yirminci yüzyıl başında,
Kabataş İskelesi ve Üsküdar'ın görünüşü yazılı
kartpostalda iskeleye yanaşan vapurlar.**

Efendi'ydi. Kayınvalidesi divan şairi Hubbi Hatun'dandolayı Hubbi Molasıdiyede anılırdı. Galland geldiğinde Mimar Sinan'ın imzasını taşıyan bu camiyi, bir mektep ve bir hamam tamamlıyordu. Külliye sonradan, Antoine Galland'ın İstanbul'dan geçişinden beş on yıl sonra Sadrazam Koca Yusuf Paşa bir sebil eklemiştir. Kendi doğallığında, ihtiyaçla çoğalan bu yapılar çok uzun zaman olduğu yerde hizmete devam etti. Ta ki 1957'de, İstanbul'un hemen her yerinde bulvarları genişletme çabaları başlayana kadar. Bu çalışmalar sırasında Yusuf Paşa sebilinin yeri değişti, Kabataş'tan Dolmabahçe'ye doğru yürürken yolun karşı tarafında birazdan, yine karşıma çıkacak.

Şimdi biz Kabataş'tan Dolmabahçe'ye

yönünde karşıma çıkacak başka bir çeşmeye gidelim. Yusuf Paşa'nın sebiliyle aynı kaderi paylaşmış, 1950'lerde yol genişletilirken (şimdiki Meclis-i Mebusan Caddesi) o da yer değiştirmişti. Setüstündeki yerinden sahile indirilen bu çeşmeyi 18. yüzyılda Hekimoğlu Ali Paşa yaptırmıştı. Hekimoğlu Ali Paşa'yı başkibir semtte, Fındıkzade'de yaşadığını biliyordum. Ocivardabirkaç farklıevde yaşamışlıgımdır. Hekimoğlu Ali Paşa'nın ocivarda iki paralel caddenin arasında yer alan, yukarıdan aşağı, aşağıdan yukarı geçit veren bir külliyesi vardır. Kim olduğunu bilmez, hatta hiç merak etmezken de dışa kapalı olmayan, bahçesinde kedilerle soluklanabildiğiniz, bir kütüphane, bir kütüphane, bir kütüphane olan bu yere hep ayakta

miştir. Hekimoğlu Ali Paşa pek çok Osmanlı bürokrati gibi ömrünü çeşitli görevlerde, bazen sürgünlerde geçirmiş, birkaç kez sadrazamlık makamında bulunmuştu. Batılı kaynaklarda nazik, iyi bir diplomat olarak tanındığını, adına ithaf edilmiş Fransızcadan tercümeler, oğlu tarafından yazılmış bir biyografisi olduğunu çok sonra öğrenmişim. Kabataş'taki çeşmesi devrin padişahı I. Mahmud'un yaptırdığı Taksim Suyutesislerinin bir parçasıydı. Çeşme ilk yerinde, yani Setüstü'ne inşa edildiğinde, bu inilmesi çıkılması zor yerlerde nüfusun giderek yoğunlaşacağını işaretliydi. Zarif nakışları, iki yüzünde iki ayrı şairin yazdığı kitabeleriyle 1958'de cadde tepeden bakan bir atıda gibiydi.

ÖZCAN YÜKSEK

Çeşmeyi geçtikten sonra yine Dolmabahçe'ye doğru ilerlerken az ileride, caddenin ortasında büyük bir çınar ağacı vardır. Bu ağaç ve altındayatan kişi Kabataş'ın Osmanlı devrinin en eski tanıkları arasında sayılır. Şimdi ki yandan geçen arabalar yüzünden iyice gözden kaybolmuş olsa da on beşinci yüzyılda, Fatih devrinde çizmecibaşı olan Bedreddin Mahmud Ağa'nın yapıldığı bir tekke bulunuyordu. Bu Halveti tekkesinin aklında yer etmesi en başta Evliya Çelebi'nin anlatıldığı haliyle bugünkü küçülmüşlüğü, gözden kaybolmuşluğu arasındaki tezatın kaynaklarıdır. Evliya Çelebi'ye bakarsak burası deniz kenarında büyük bir dinlenmeye yeridir. O kadar ki burası, deniz kenarında kişiyi alacak bir sofasıdır. Nite-

Kabataş 19. yüzyılda, vapurlar işlemeye başladığından beri şehrin anulaşım merkezlerinden. İskelelerin kapatılmasının, taşıtların başka iskelelere kaydırılmasının şehirdeki trafiğe etkisini azaltmak için ne gibited bireralandığı bilinmiyor.

kim mutfağında da bin sahanı, bin usta aşçısı vardır. Üstelik bunlar böylesane tehliki buradakı fialar usta olur. Evliya Çelebi, yanlış hatırlamıyorsa aynı zamanda Hilmi Yavuz'un yorumladığı üzere, tıpkı bizim "kırk kere söyledim" derken aslında "çok söyledim" demek istediğimiz gibi gerçekten bin kişilik bir alanı kast etmiyor, tekkenin çok büyük, kabalık bir yer olduğunu anlatmaya çalışıyor. Bu kayıtların, şehrin tarihine daha hatırlarım: Şehrin tarihiyle

ilgilenebilir başlayıp yolum Kabataş'a düştüğünde tekkenin gi derek küçüldüğünü, nihayet henüz Yeniçeriler zamanında yani 1826'dan önce artık Çizmecibaşı arsası diye geçtiğini öğrenmiştim. Bu konuyu araştırmış olanlardan merhum Cengiz Orhonlu Hoca'nın, lisedeki tarih öğretmenim Gönül Orhonlu'nun eşi olduğunu da yıllar sonra fark edecektim.

Bu büyük tekkenin geriye kalan çınarı ve yapılarının mezarına işaret ettiği rivayet edilen yeşil sarık şeklindeki taşı geride bırakıp sahilinden yürümeye devam edelim. İnşaat keşmekeşini geçtikten sonra sağda kalan Üsküdar iskelesi 15 Temmuz'da hâlâ faaliyettedir. İskelelerin kapatılması, şehrin deniz kenarındaki balıkçılığının arasındadır zaten yıllardır görünmez halde

olan Hadika Taşı yerinde duruyordu ama ilçe görünmez haldeydi. Hadika Taşı, iki yüzünde iki ayrı yazıtla Kabataş'ta bir limanın inşasını ve devrin padişahı Sultan Abdülmecid'i hatırlatır. Liman fırtınalardan kaynakları koruyacaktır, Kabataş artık "güherpâre-i emniyet-i derya"dır, bir mücevher parçasıdır. Limanı yaptıran "şâhi rûzgârın fitnesinden saklasın Mevlâ" duasıyla bu taş bu sahilde, on dokuzuncu yüzyıldaki en önemli "şehircilik" hareketlerinden birinin anısıdır. Sultan Abdülmecid göremedi ama Sultan Abdülaziz devrinde, 1870'lerden itibaren arabalı vapurlar -başta Suhulet olmak üzere- Üsküdar tarafına merasimle buradan hareket etti. Giderek caddede atlı tramvaylar da belirdi. Tramvay hatlarının birincisi Azapkapı'dan başlayıp Ortaköy'e kadar uzanıyor, dolayısıyla Kabataş'tan da geçiyordu. Yirminci yüzyıl başında elektrikli tramvaylarla beraber hatlar uzayacaktı. Kabataş'a uğrayan, Eminönü'nden kalkıp Bebek'e kadar giden hat 1950'lere kadar varlığını korudu.

On dokuzuncu yüzyılda taşımacılığın önemli merkezi haline gelmesi Kabataş'ta ister istemez bir dönüşüm yaratmıştı. Yirminci yüzyıl başına ait haritalara baktığımızda Kabataş sahilinin giderek ticari binalarla dolduğunu görürüz. 1926'da Jacques Pervititch'in çizdiği harita, bugün Fındıklı Camii'nin arkasından başlayarak Kabataş İskeleyi'ne kadar yol boyunca depoların, fabrikaların olduğunu gösterir. Bu tarihte sahilde eski yalıların yerini ticari binalar doldurmuştu. Bugün denize bakan çay bahçelerinin olduğu yerde, denizle tramvay yolunun arasında Hovagimyan'ın fabrikası, Altınöğlü'nün, Fotiadi'nin, Gallinicos'un yakacak depoları, Şark Hangarları, elektrik şirketinin binası diziliydi. Bu binalar arasında Ermis Konserve Fabrikası'na ait bir resim albümü, 1926'dan itibaren binaların, örnek Haliç'teki tütün

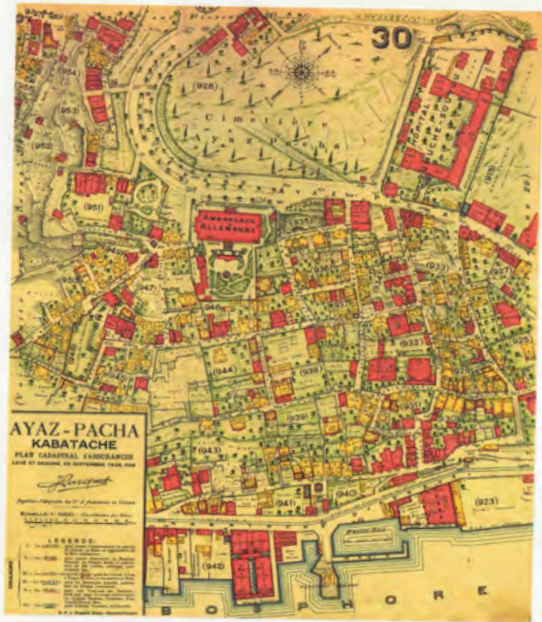
Kabataş kartalı, çay bahçelerinin solunda, ilk başta şeklini belli etmeyen büyük bir kaya kütesinin bir ucunda. Erol Sürmeli'nin İstanbul'a hediyesi.

fabrikası gibi endüstriyel mimarının değerli örnekleri olduğunu hissettiriyor. Eski fotoğraflarda görülen, iskelenin Dolmabahçe yönünde, 1920'lerin mimari üslubuyla inşa edilmiş Tekel depoları da yine 1950'lerin sonundaki imar hareketleri sırasında ortadan kaldırıldı.

Pervititch haritası yolun karşı tarafının 1950'lerden önceki halini de gösterir bize. Yol tramvayın geçeceği kadardır. Setüstü'nün alt kesiminde yine bazı depolar, fabrikalar görülür. Tepeyi konaklar kaplar. Bunların arasında Atatürk'ün eşi Latife Hanım'ın mensubu olduğu Uşakızadelerin adıyla işaretlenmiş olan konak, daha eski bir konağın haremünün yerine yapılmıştı. Bugün hâlâ aynı adı taşıyan Namık Paşa Yokuşu, mevkinin önceki sahibi

hamid devrinde, 1892'de ölene kadar islahatlarda çok büyük rol oynamış olan ancak ismi pek az bilinen Müşir Namık Paşa'nın ve büyük konağının hatırasını Namık Paşa Yokuşu ve Saray Arkası Sokak muhafaza ediyor.

Aynı haritada göze çarpan bir başka bina Kabataş Lisesi'dir. 1926'da lise olarak işaretlenmiş olan binalar 1892'de, Sultan Abdülhamid tarafından kurulan Aşiret Mektebi'ne tahsis edilmişti. Aşiretlerin yoğun olduğu yerlerle merkezi otoritenin bağlarını kuvvetlendirmek için açılan bu okula Halep, Bağdat, Suriye, Musul, Basra, Diyarbakır, Trablus-garp gibi vilayetlerden çocuklar kabul edilirdi. 1907'de, öğrencilerin bir yemeği protesto ettiği gerekçeyle, aslında siyasi muhalefet sebebiyle kapatıldı. Bir yıl sonra da sonradan Kabataş Sultanisi, ni-

●
Kabataş'ta 1950'lerin sonundaki imar hareketleri sırasında ortadan kalan sokaklardan biri, bugün caddede üzerinde görülen, Setüstü'ne çıkan merdivenlerden birine tekabül ediyor. Fotoğraf Sultan 2. Abdülhamid devrinden sonraya ait. Soldaki nöbetçi kulübesi, arkasındaki binanın büyük ihtimalle 1926 tarihli Pervititch haritasındaki polis karakolu olduğunu gösteriyor. Binaya yapılandırılmış olan İlan Ortaköy'deki Hilal Sineması'nın programı.

hayet Kabataş Erkek Lisesi adlarını alacak olan okul açıldı. Pervititch'in bu haritayı çizmesinden birkaç yıl sonra, 1928 - 1929'da Kabataş Erkek Lisesi şimdiki yerine, eski Feriye Sarayları'nın parçası olan Ortaköy'deki binasına taşındı.

Setüstü'ndeki konakların en son örnekleri 1980'lerin sonuna kadar yaşamıştır. Ancak aşağı tarafta, caddenin iki kenarındaki binalar 1950'lerin sonundaki imar hareketi sırasında ortadan kalktı. Pervititch haritasında görülen polis karakolu, merdivenli sokaklar, sahildeki depolar, fabrikalar bu sırada geri dönüşüz olarak yıkılıp gitti. Bazı yapıların da bu sırada yeri değişti. Hekimoğlu Ali Paşa'nın çeşmesi sahil tarafına geçti. On sekizinci yüzyıl sadrazamlarından Koca Yusuf Paşa'nın Fındıklı Külliyesi'ne eklediği sebil tam aksine, Setüstü'nün altındaki oluştan duvara iliştirildi. Az ötesindeki, dikkatli bakılırsa görülen çeşmeyi on yedinci yüzyıl şeyhülislamılarından Hocaşâde Esad Efendi yaptırmıştı. Çelik Gülersoy'un İstanbul Ansiklopedisi'nde aktardığına göre bu çeşme de 1956'da sökülüp, tam otuz yedi yıl Sular İdaresi'nin Feriköydeposunda beklemişti. Çeşme ancak 1993 yılında, Nurettin Sözen döneminde belediye tarafından eski yerine kururulacaktı.

Şehirlerin dönüşmesinin kaçınılmaz olduğu açık. Ancak bu anı, hesapsız müdahalelerin nelere yol açtığını bilecek kadar tecrübe yaşamış durumdayız. On dokuzuncu yüzyıl, yirminci yüzyıl başı insanının "ilerleme" uğruna kural haline getirdiği yıkıcılığın nelere yol açtığının artık farkındayız. Kabataş'ın bu yeni hali âdeta tüm bunlardan haberdar olmayan, geçmişle hiçbir bağ kurmayan bir zihniyetin ürünü gibi. Şehirler elbette değişir, nüfus artar, yeni ihtiyaçlar ortaya çıkar. Kendi haline bıraktığında şehrin nasıl dönüştüğüne dair bir örnek tam da bu yazıda hafızata zedelediğimiz

BÜYÜKŞEHİR

İnşaat çalışmaları 28 Temmuz 2016 tarihinde başlıyor.
Bu tarihten itibaren Kabataş vapuru, motor ve deniz otobüsleri kapatılıyor.
Bu çalışmalar sırasında sizlerin rahat etmesi,
çalışmalardan etkilenmemesi için önlemler alıldı.

**Kabataş iskelelerinden yapılan deniz seferleri
aşağıdaki iskelelerden gerçekleştirilecektir:**

Yatlar hattı: Karaköy - Kabataş, Kabataş - Adalar ve ilçemizi Boğaz seferleri,
Beşiktaş ve Eminönü (Kadıköy) binalarından,
100 : Kadıköy - Kabataş ve Kabataş - Adalar seferleri, Beşiktaş ve Yenikapı binalarından,
100 : Kabataş - Üsküdar seferleri Karaköy binalarından,
Kabataş - Bursa seferleri Karaköy yakı 100 binalarından sağlanacaktır.

Sabır ve anlayışınız için teşekkür ederiz.

İletişim

**KABATAŞ
MEYDANI
İLE İLGİLİ
İSTANBUL
HALKININ
DİKKATİNE!**

BÜYÜKŞEHİR

**Kabataş Meydanı'nı
yeniden düzenliyoruz.
İskeleleri yeniliyoruz.**

**Raylı, kara ve deniz ulaşımını
entegre ediyoruz.**

**Kabataş - Üsküdar arasına deniz
altı yaya tüneli yapıyoruz.**

İletişim

YUSUF ASLAN

Boğaz'ın öngörünüm bölgesinde
yer alan bir mevkideki düzenleme ve
yapılaşma için hiçbir birkurum
ya da kişi yedanişılmadı.
Kamuoyunda tartışılması için yeterli
zaman ve ortam bile yaratılmadı
(üstte).

Eski iskelelere ait butağların hangi
binalara ait olduğu belirsiz. Boğaz'da
eskiden denizhamamlarında, sonra
plajlarda yüzmek olağandı. Gemi
trafiği vekiirilik arttıkça bu imkân
giderek azaldı (sağda).

Bezmîâlem Valide Sultan Camisi,
tahta perdelerin arkasından
yükseliyor. Bir yandan yıkımın
bir yandan trafiğinde vemettiği
Kabataş'a yolu düşenlerin geçeceği
yollar da net olarak belirtilmemiş
(sağda üstte).

yerde, Kabataş sahilindeduruyor.

Kabataş sahilinde, Fındıklı Camisi'nin arkasına denk gelen boşluğa dizilmiş çay bahçeleriyle iskele arasında, denize iki adım mesafede bir taş kütleli vardır. Bu taş uzun zaman kardeşim Seda'nın yıllar önce, heyecanlı bir mimarlık öğrencisiyken iyice araştırıp bana anlattığı bir rivayetle ilişkili saydım. Pek çok kaynakta geçen bu rivayet Kabataş semtinin ismine de bir kaynak gösterir. Buna göre İstanbul'un ilk baruthanesi Atmeydanı civarında, Güngörmez Tekkesi yanında, eski Güngörmez Kilisesi'ne kurulmuştu. 1489 - 1490'da çok şiddetli bir fırtınada yıldırım düşünce baruthane infilak etmiş, pek çok insan ölürlen binadan fırlayan koca bir parça bugünkü Kabataş'a düşmüş, düşerken de semte ismini bulmuştu. Bu patlaması bazı Batı kaynaklarına

gececek kadar yankı yaratmıştı. Ancak çok daha eskiden, Osmanlıların gelişinden çok önce, ikinci yüzyılda yaşamış Bizanslı Dionisos Boğaz ile ilgili kitabında Petra Thermastis ile yani bir "ısıtan taş", bir "sıcak taş"la" müsemma bir yerden bahseder. 19. yüzyılın bazı Batılı yazarları, bu taşla kastedilen yerin Kabataş olduğunu söyler. Yine bu asırda Köse Kethüdâ Mustafa Necib Çelebi'nin burada bir yalısı vardır. Bir tamirat sırasında bulduğu bir taşı (belki Petra Thermastis'i yahut Atmeydanı Baruthanesi'nden fırlayan taşı) yontturarak bir iskeleye çevirtir, semt de bir görüşe göre ismini buradan alır.

Sahilde bugün görülen dev taş kütlelerinin bütün bu hikâyelerle bir ilgisi var mı emin değilim ama artık şöyle daha çok ilgililiyim. Bu büyük

bloğun bir köşesinde iyice bakarsanız maymuna benzer bir figür yattığını görürsünüz. Bir başka köşede âdeta uzanmış yatan bir insan var. Bir diğer köşede ise bir kartal figürü. Bu heykelleri yontan, Karabüklü Erol Sürmeli. Tuhafiyecilikle uğraşırken küçük taşlardan nesneler ve heykeller üretmeye başlamış, nihayet Kabataş'taki bu taşı işlemeye kendini vermiş. Sonuç: Farkedilmesi kolay olmayan bir fark, keşfedince insanın kendini neredeyse ayrıcalıklı hissettiği bir estetik çaba. Şahsi bir duygunun hiçbir orantıyı, görüntüyü bozmadan şehre işlenen, şehri zenginleştiren hali. Herhalde iyi bir mimarın yapması gereken de budur, şehrin bir sakini ve doğal sahiplerinden olarak hafızamı zedelemeyecek, beni ben olmaktan çıkarıp insanın kendisiyle aynı böyle olmalı; bana böyle geliyor...

